

Milan HRDLIČKA

Praha

Přítelové

Užijeme-li lexému *přítel* v čísle jednotném, může jeho sémantika označovat jak osobu blízkou, důvěrně známou¹ (*Můj dlouholetý přítel mi v těžké životní situaci nezištně pomohl*), tak (životního) partnera (*Se svým současným přítelem se seznámila na ložské dovolené*).

K zajímavé situaci může ovšem dojít, má-li být užito daného pojmenování v nominativu plurálu, event. i v dalších přímých i nepřímých pádech. Necháme-li stranou důvěrnější, resp. možné manipulativní řečnické oslovení většího kolektivu adresátů (např. *milí přátelé*; *vážení přátelé* aj.), dochází totiž ke zúžení významu pouze na ony naznačené blízké osoby (*Naši společní přátelé nás pozvali na příští víkend na chatu*), a to patrně z logiky věci: je běžné, že má jedinec v našem civilizačním kontextu obvykle více blízkých osob, určité přátelské (kamarádkské) zázemí.

Vztažení zmiňované formy (*přátelé*) také na bývalé životní (intimní) partnery není v komunikaci dost dobře možné (srov. kupř. zavádějící výpověď typu *Se svými bývalými přáteli přerušila jakékoliv styky*), a to opět ze zřejmého důvodu, resp. z pohledu etického, který zde jistě není třeba podrobně rozvádět.

¹ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (Praha: Academia 1998, s. 339) uvádí následující definici: „1. kdo si s někým dobře rozumí a je mu příznivě nakloněn [...], 2. stoupenec, příznivec [...]”.

Jak tedy v podobných situacích, kdy jde o označení „minulých životních / intimních společníků“, v komunikaci postupovat²?

Současná řečová praxe tuto situaci řeší v nominativu plurálu mimo jiné užitím uzuálního tvaru *přítelové* (*Její minulé přítelové byli vesměs atraktivní a bohatí*), který je – jak nám potvrdily dnešní pražské a plzeňské oborové bohemistky – mezi mladou generací poměrně běžně rozšířen. Problémem podle našeho názoru může být postavení zmíněného tvaru mimo standard (což je ovšem v neformální komunikaci irelevantní) i neujasněné (doposud patrně ne zcela ustálené) paradigma uvedeného novotvaru: řeklo by se např. *Na své bývalé přitele nevzpomínala v dobrém; O svých bývalých přátelích se nám nikdy nezmínila* apod.?

Stoupenci dominantní, resp. výlučné role úzu pro kodifikaci spisovného jazyka patrně jásají, my však spatřujeme optimální komunikační řešení naznačené kauzy v užití opisu, konkrétně v osvědčeném spojení *bývalí partneři*.